

ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА СИСТЕМА ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ (НЕСПРОМОЖНОСТІ)

**Радзивілюк
Валерія Вікторівна,**

доктор юридичних
наук, доцент кафедри
господарського
права юридичного
факультету
Київського національ-
ного університету
імені Тараса
Шевченка

Radzyviluk V. The notion, types and the system of measures of insolvency (bankruptcy) prevention.

In this article on the basis of applying various classification approaches (in particular, by criteria: of the subject, directly carries out the said measures; of necessity of punishing these measures by the court or the relevant authorized bodies; of the content of measures aimed at prevention of bankruptcy (insolvency); of the legal position of the debtor, that is caused by its branch affiliation and other) a comprehensive classification of measures bankruptcy (insolvency) prevention has been devised and adduced.

In this article multilevel systems of measures of bankruptcy (insolvency) prevention applicable both prior to and after the initiation of bankruptcy (insolvency) proceedings have been elaborated.

The system of measures to prevent bankruptcy (insolvency) contains the following structural elements: 1) measures applicable after the initiation of bankruptcy (insolvency) proceedings in court procedures; 2) measures applicable prior to the initiation of bankruptcy (insolvency) proceedings; 3) measures applicable prior to the initiation of bankruptcy (insolvency) proceedings, the application of which requires confirmation by the bodies, endowed with organizational and economic powers; 4) measures of bankruptcy (insolvency) prevention that apply outside of: the court bankruptcy (insolvency) procedures, sanation undertaken prior to initiation of proceedings in the case of bankruptcy (insolvency) and other pre-trial procedures

Doctrinal definitions of measures to prevent bankruptcy (insolvency) have been proposed.

The importance of the classification and systematization of measures to prevent bankruptcy (Insolvency) is caused by the following reasons: scientific, educational, reasons related to the necessity of realization of practical purposes, lack of attention to national scientists to the specified problems and other factors. The author sets out theoretical conclusions and practical recommendations aiming to improve legal regulation of plan of debtor's sanation and measures of recovering the solvency of debtor.

Key words: bankruptcy (insolvency) prevention, measures of bankruptcy (insolvency) prevention, debtor, creditor, insolvency.

Дослідження сучасного законодавства про банкрутство (неспроможність), конкурсного законодавства як у нашій країні, так і в інших країнах світу, та тенденцій його розвитку дозволяє дійти висновку, що на цей час особливої значущості набувають законодавчо визначені багатоваріантні можливості запобігання банкрутству (неспроможності) боржника, до яких зокрема належать і заходи такого запобігання, які можуть вживатися як до, так і після порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність).

Актуальність класифікації та систематизації заходів запобігання банкрутству (неспроможності) викликана низкою причин, до яких зокрема належать суто наукові, пізнавальні та «освітні»; причини, пов'язані з необхідністю реалізації практичних цілей – удосконалення правотворчої та правозастосовної діяльності, та ін.

Важливість здійснення класифікації та систематизації заходів запобігання банкрутству (неспроможності) зумовлюється також браком уваги вітчизняних науковців до зазначеної проблематики та іншими чинниками.

Без сумніву можна стверджувати, що така характерна риса, як багатоваріантність і різноманітність, притаманна заходам запобігання банкрутству (неспроможності). Про це зокрема свідчить значний масив національних нормативних актів, положення яких присвячені регламентації широкого кола заходів впливу, зокрема з боку держави, на покращення платоспроможності суб'єктів господарювання та виведення їх із кризового становища.

Під час звернення до класифікації заходів, що спрямовані на попередження виникнення фінансових труднощів у боржника, запобігання його банкрутству (неспроможності) та порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність), привертає увагу багаторівневість такої класифікації, до першого рівня якої належать як у нашій країні, так і в країнах зарубіжних дві великі групи заходів – зовнішні та внутрішні. В основу зазначеної класифікації може бути покладено критерій суб'єкта, що безпосередньо здійснює такі запобіжні заходи.

Внутрішні заходи становлять собою сукупність різноманітних моделей правового, технічного, організаційного, економічного тощо впливу на фінансове становище боржника з боку самого боржника.

Зовнішні заходи належать до розгалуженої системи заходів, у якій втілюються різноманітні варіанти впливу на фінансове становище боржника з боку третіх осіб – держави, кредиторів боржника, інвесторів. Так, зазначені заходи можуть здійснюватися засновниками (учасниками, акціонерами) боржника, власником майна (органом, уповноваженим управляти майном) боржника, центральними органами виконавчої влади, органами Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування в межах своїх повноважень, іншими особами, які зобов'язані вживати своєчасних заходів для запобігання банкрутству боржника.

Серед зовнішніх заходів насамперед слід назвати *засоби державного*

впливу, що можуть застосовуватися до певних суб'єктів господарювання з метою стабілізації їх фінансового становища.

Державна підтримка суб'єктів господарювання може відбуватися у вигляді прямого (безпосереднього) та непрямого (опосередкованого) державного впливу на покращення (стабілізацію) фінансового становища суб'єкта господарювання.

Ужиття державою непрямих, або опосередкованих, засобів такого впливу здійснюється зокрема шляхом надання податкових пільг, пільгових кредитів, реструктуризації або списання податкової заборгованості, компенсації лізингових платежів, компенсації кредитних ставок, надання державних гарантій для забезпечення повного або часткового виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання, забезпечення державної підтримки цін і доходів тощо. Зазначені та інші непрямі види державної підтримки передбачені приписами ч. 3 ст. 12, ст.ст. 13, 17, 48, 191 та інших статей Господарського Кодексу України [1], ст. 30, п.п. 101.2.4. ст. 101 та інших статей Податкового кодексу України [2], ст.ст. 17, 23 та інших Бюджетного кодексу України [3], положеннями Концепції Національної програми відродження села на 1995-2005 рр. [4], положеннями Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі [5], положеннями Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 р. [6] і положеннями багатьох інших нормативних актів.

До заходів прямого, або безпосереднього, впливу держави на фінансове становище суб'єкта господарювання можна зокрема віднести бюджетні позики, компенсації або доплати, субсидії, дотації тощо. Зазначені та інші аналогічні види фінансової підтримки з боку держави передбачені, наприклад, приписами ч. 2 ст. 12, ст. 16, ч. 2 ст. 66, ч. 1 ст. 140 та інших Господарського Кодексу України [1], п.п. 15, 17 Розділу VI Закону України «Про Державну програму приватизації» [7], ч. 4 ст. 12 Закону України «Про концесії» [8], ч. 1 ст. 16 Закону України «Про молоко та молочні продукти» [9], ч. 1 ст. 7 Закону України «Про дитяче харчування» [10], ч.ч. 2, 3 ст. 3 Закону України «Про транспорт» [11], положеннями Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» [12], положеннями Концепції реформування вугільної галузі [13] та ін.

До основних безпосередніх засобів державного впливу на фінансове становище суб'єкта господарювання належить насамперед пряме державне фінансування, до якого, крім державної підтримки санації до порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність) підприємств державної форми власності за рахунок коштів державного бюджету України, належить також державна фінансова підтримка на безповоротній основі, яка надається у вигляді дотацій та субсидій.

Термін *дотація* походить від лат. *dotatio* – «дар, пожертвування». Сьгодні під дотацією розуміються асигнування з державного бюджету на покриття збитків, доплати на безповоротній основі [14, с. 94].

Ще за часів набуття нашою країною незалежності Законом УРСР «Про економічну самостійність Української РСР» від 3 серпня 1990 р. передбачалося, що державне управління економікою республіки має забезпечити зокрема й регулювання економіки шляхом дотацій без безпосереднього втручання в господарську діяльність підприємств та організацій (ст. 8 [15]).

Наразі національним законодавством застосування зазначеного заходу державної підтримки стабільного економічного становища суб'єктів господарювання передбачено положеннями багатьох нормативних актів, основним з яких є Господарський Кодекс України (ч. 2 ст. 12, ст. 16, ч. 2 ст. 66, ч. 1 ст. 140 та інші статті Господарського Кодексу України).

Так, частина 1 стаття 16 Господарського Кодексу України містить положення стосовно того, що «держава може надавати дотації суб'єктам господарювання: на підтримку виробництва життєво важливих продуктів харчування, на виробництво життєво важливих лікарських препаратів та засобів реабілітації інвалідів, на імпортні закупівлі окремих товарів, послуги транспорту, що забезпечують соціально важливі перевезення, а також суб'єктам господарювання, що опинилися у критичній соціально-економічній або екологічній ситуації, з метою фінансування капітальних вкладень на рівні, необхідному для підтримання їх діяльності, на цілі технічного розвитку, що дають значний економічний ефект, а також в інших випадках, передбачених законом».

Більш детальна регламентація надання дотацій міститься у спеціальному законодавстві, зокрема в положеннях законів України «Про державну підтримку сільського господарства України» [12], «Про державну підтримку суднобудівної промисловості» [16], «Про розвиток літакобудівної промисловості» [17], «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» [18] та інших законодавчих актах.

Обсяги державних дотацій установлюються відповідним Законом про Державний бюджет України, а механізми їх надання визначаються постановами КМ України.

До прямих заходів впливу на фінансове становище суб'єкта господарювання, що вживаються з метою збереження його платоспроможності, на нашу думку, можна віднести деякі види субсидій, зокрема той різновид специфічних субсидій, що надається державними органами певним підприємствам, діяльність яких є збитковою, але суспільно необхідною (ч. II. Концепції перебування системи державних субсидій, що надаються галузям національної економіки) [19]. У такому разі державні органи здійснюють пряме передавання грошей (у формі дарування, дотації, участі в акціонерному капіталі тощо), потенційне пряме передавання грошей або зобов'язань (гарантій), у результаті чого суб'єкт господарювання отримує пільги (прибутки) (п. 1 ч. I Концепції перебування системи державних субсидій, що надаються галузям національної економіки) [19].

Про те, що деякі види субсидій належать до прямих заходів впливу на фінансове становище суб'єкта господарювання, свідчать також положення інших нормативних актів, де субсидії підприємствам визначаються як поточні платежі юридичним особам з бюджетних коштів, які включають субсидії державним підприємствам, організаціям, субсидії підприємствам та організаціям сільського господарства, субсидії на покриття збитків підприємств, державну підтримку підприємств, приріст обігових коштів, інші субсидії (Код 1310 Роз'яснень щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Роз'яснень щодо застосування класифікації кредитування бюджету) [20], п.6 Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету [21], Код 1300 Методичних рекомендацій щодо квартальних розрахунків валового внутрішнього продукту виробничим методом) [22].

І нарешті треба зазначити, що термін *субсидія* (лат. *subsidium*) перекладається як допомога, підтримка [23, с. 738], яка виражається у грошових коштах і надається з вищого бюджету нижчому для фінансування цільових заходів, зокрема для підтримки стабільного фінансового становища певних суб'єктів господарювання. Субсидія має бути використана протягом бюджетного року.

Пряме державне фінансування може відбуватися на поворотних і безповоротних засадах. Як приклад можна навести фінансову підтримку

санації сільськогосподарським товаровиробникам за рахунок бюджетних асигнувань, яка може здійснюватися на поворотній або безповоротній основі. Фінансова підтримка санації на безповоротній основі надається тільки у визначених законодавством випадках, а саме: для відшкодування вартості робіт, пов'язаних з ліквідацією наслідків стихійного лиха, згідно із законодавством; для фінансування витрат на відновлення платоспроможності окремих підприємств, діяльність яких пов'язана з виконанням загальнодержавних програм, і для відшкодування витрат на будівництво та утримання об'єктів соціальної сфери села згідно із законодавством. Виключно на поворотній основі фінансова підтримка санації надається у всіх інших випадках (ч. 1 п. 4. ч.ч. 2, 3 п. 4 Постанови КМ України «Про особливості проведення санації підприємств агропромислового комплексу») [24].

Отже, засоби державної підтримки, спрямованої на стабілізацію фінансового становища суб'єктів господарювання, попередження виникнення фінансових труднощів можна диференціювати на: 1) *прямі (безпосередні)* – державне фінансування: а) на безповоротній основі – дотації, бюджетні позики, компенсації або доплати, субсидії тощо; б) на поворотній основі; 2) *непрямі (опосередковані)*: а) фінансові – надання податкових пільг, пільгових кредитів, реструктуризація або списання податкової заборгованості, компенсація лізингових платежів, компенсація кредитних ставок тощо; б) організаційно-правові – обов'язкові

для покупця умови приватизаційних договорів купівлі-продажу; установлення мораторію на введення процедури розпорядження майном і застосування примусового відчуження об'єктів нерухомого майна та інших основних засобів виробництва, що забезпечують ведення виробничої діяльності підприємствами Укррудпрому, а також акцій (часток, паїв), що їм належать у майні інших господарських товариств, терміном на 5 років, та інші.

Зовнішні та внутрішні заходи у свою чергу класифікуються за різноманітними критеріями.

За *критерієм необхідності санкціонування зазначених заходів* судом, відповідними уповноваженими органами, такі заходи поділяються на:

- заходи, що містяться у плані санації, яка проводиться до порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність), вжиття яких потребує їх санкціонування судовим органом шляхом винесення судом відповідної ухвали;

- заходи, що вживаються визначеними в законодавстві особами поза межами застосування санації, що проводиться до порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність), без відповідної санкції судового органу, зокрема надання власником боржника фінансової допомоги, здійснення боржником правових, організаційно-господарських, технічних та інших заходів;

- заходи, що вживаються визначеними в законодавстві особами поза межами застосування процедури санації, що проводиться до порушення провадження у справі про банкрут-

ство (неспроможність) без відповідної санкції суду, але застосування яких потребує санкціонування з боку уповноважених органів, зокрема заходи, проведення яких стосовно неплатоспроможного банку санкціонується Національним Банком України або застосування яких у визначеному порядку відбувається з санкції Фонду державного майна України тощо.

За *критерієм змісту заходів*, що спрямовані на запобігання банкрутству (неспроможності), вони поділяються на такі основні заходи:

- *організаційно-господарські*, до яких можна віднести реструктуризацію підприємства, перепрофілювання виробництва, закриття нерентабельних виробництв та інші;

- *фінансово-економічні*, зокрема реструктуризація активів боржника, продаж короткострокових фінансових вкладень, надлишкових виробничих запасів, продукції та іншого майна, що не використовується в господарській діяльності, інвестування боржника, збільшення статутного капіталу боржника, переоформлення короткострокових кредитів у довгострокові та інші;

- *правові*, серед яких можна назвати: укладення угоди щодо відстрочення та/або розстрочення платежів або прощення (списання) частини боргів, стягнення дебіторської заборгованості, укладення кредитного договору та інші;

- *технічні* – наприклад, консервація, зупинення збиткових (нерентабельних) виробництв, які не впливають на здійснення основної діяльності боржника, модернізація виробництва та інші.

За критерієм правового становища боржника, що зумовлене його галузевою належністю, зазначені заходи поділяються на:

– загальні, що передбачені положеннями Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» та містяться у статтях 5, 6, 29, 79 та ін. зазначеного Закону [25];

– спеціальні, які передбачені спеціальним законодавством. До таких заходів належать: призупинення вкладання банком коштів на умовах субординованого боргу щодо інших юридичних осіб; зупинення розподілу капіталу банку чи виплати дивідендів у будь-якій формі; обмеження невикористано високих процентних виплат за залученими банком коштами; зменшення чи відчуження банком неефективних інвестицій; надання НБ України банкам стабілізаційних кредитів для підтримки їх ліквідності в разі реальної загрози стабільності роботи відповідних банків; упровадження для сільськогосподарських товаровиробників гнучкої системи фіксованих державою заготівельних цін із подальшою їх індексацією; застосування державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам шляхом дотації окремих видів продовольства за рахунок бюджетних коштів; здійснення реструктуризації заборгованості підприємств агропромислового комплексу перед державою застосування для сільськогосподарських товаровиробників системи податкових пільг, пільгових кредитів, інших видів підтримки тощо.

Заходи запобігання банкрутству (неспроможності), що застосову-

ються до порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність), за критерієм суб'єкта, що їх здійснює, можна класифікувати на:

– заходи, що безпосередньо здійснюються самим боржником;

– заходи, що можуть здійснюватися іншими особами, а саме засновниками (учасниками, акціонерами) боржника, власником майна (органом, уповноваженим управляти майном) боржника, центральними органами виконавчої влади, органами Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування в межах своїх повноважень, кредиторами боржника, іншими особами, які зобов'язані вживати своєчасних заходів для запобігання банкрутству (неспроможності) боржника. Серед таких заходів насамперед слід назвати засоби державного впливу, що можуть застосовуватися до певних суб'єктів господарювання з метою стабілізації їх фінансового становища.

Звісно, у подальшому дослідженні можлива класифікація заходів, що спрямовані на попередження виникнення фінансових труднощів у боржника, подолання стану його неплатоспроможності та запобігання банкрутству (неспроможності) боржника до порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність), за іншими класифікаційними підставами.

У світлі розглянутих питань не можна не приєднатися до думки О. Степанова, який зазначає, що макроекономічна стабільність у сфері правового регулювання відносин банкрутства (неспроможності) ґрунтується на застосуванні ліберальних

засобів (заходів) попередження банкрутства (неспроможності), і саме тому потрібно створити систему таких заходів¹ [26, с.18].

Численність і різноманітність заходів запобігання банкрутству (неспроможності) стали спонукальним мотивом звернення до побудови їх системи. Отже, *система заходів запобігання банкрутству (неспроможності)* містить такі структурні елементи:

1) *заходи, що застосовуються у межах провадження у справі про банкрутство (неспроможність) у судових процедурах:*

- *розпорядження майном боржника* (зокрема мораторій на задоволення вимог кредиторів², ужиття заходів щодо збереження майна боржника (обмеження правосуб'єктності боржника; визнання недійсними правочинів (договорів), укладених боржником та ін.)³;

- *санації*: зовнішні (інвестування боржника, виконання зобов'язань

боржника власником майна боржника, одержання кредиту для виплати вихідної допомоги працівникам боржника, які звільняються згідно з планом санації, реструктуризація активів та ін.) та внутрішні (збільшення статутного капіталу боржника, перепрофілювання виробництва, реструктуризація підприємства, закриття нерентабельних виробництв, відчуження майна та погашення зобов'язань боржника шляхом заміщення активів та ін.);

- *мирової угоди* (виконання зобов'язань боржника третіми особами, відстрочка, розстрочка, прощення (списання) боргів чи їх частини та ін.);

2) *заходи, що застосовуються до порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність) – у межах процедури санації, що проводиться до порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність):* зовнішні (мораторій на задоволення вимог кредиторів, інвестування боржника, реструктуризація боргів, стягнення дебіторської заборгованості, реструктуризація активів та ін.); внутрішні (закриття нерентабельних виробництв, продаж частини майна боржника, звільнення працівників боржника, які не можуть бути задіяні в процесі виконання плану санації, та ін.);

3) *заходи, що здійснюються в межах досудових процедур, застосування яких потребує санкціонування з боку органів, наділених організаційно-господарськими повноваженнями:* зовнішні (фінансова підтримка санації підприємств агропромислового комплексу в межах коштів,

¹ Проте є суттєві заперечення з приводу того, що О. Степанов називає у своїх роботах «система господарсько-правових засобів попередження банкрутства», що по суті є довірливим перерахуванням правових явищ різного порядку – процесуальних прав та обов'язків сторін (зокрема право та обов'язок боржника на звернення до суду із заявою, відкликання заяви кредитором), процесуальних дій (відкладення розгляду справи судом), сукупності нормативних приписів (положення про процедуру санації), судових процедур (зокрема мирової угоди) тощо [26, с. 21-25; 27, с. 13-17].

² Правова регламентація такого заходу не зазнала суттєвих змін і детально розглянута в роботах О. Степанова [9, с. 45-90; 26, с. 58-103] та А. Бутирського [28, с. 65-83].

³ Заходи, що вживаються в межах процедури розпорядження майном боржника, ґрунтовно досліджені в попередніх працях авторки [29, с. 59-64; 30, с. 103-110] та ін.

передбачених державним бюджетом та за рахунок коштів вітчизняних й іноземних інвесторів, надання Національним Банком України банкам стабілізаційних кредитів для підтримки їх ліквідності, продаж неплатоспроможного банку, надання фінансової підтримки приймаючому банку та інші), внутрішні (збільшення обсягу випуску конкурентоспроможної продукції, закриття нерентабельних виробництв, збільшення капіталу банку за рахунок внутрішніх джерел, призупинення вкладання банком коштів на умовах субординованого боргу щодо інших юридичних осіб, зменшення чи відчуження банком неефективних інвестицій та ін.);

4) *заходи, які застосовуються поза судовими процедурами банкрутства (неспроможності), поза межами процедури санації, що проводиться до порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність) і досудових процедур*: зовнішні (надання боржнику фінансової допомоги, упровадження для сільськогосподарських товаровиробників гнучкої системи фіксованих державою заготівельних цін, здійснення реструктуризації заборгованості підприємств агропромислового комплексу перед державою, застосування для сільськогосподарських товаровиробників системи податкових пільг, пільгових кредитів, інших видів підтримки тощо; умови приватизаційних договорів купівлі-продажу щодо вжиття заходів із недопущення банкрутства, зокрема вугледобувного підприємства, підприємств Укррудпрому; обмеження невинновано високих процентних виплат за залуче-

ними банком коштами, зменшення чи відчуження банком неефективних інвестицій; заборона на порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність) стосовно вугледобувних підприємств протягом трьох років з моменту завершення приватизації; формування системи оцінювання ризиків у діяльності професійних учасників фондового ринку та управління ними; установлення особливостей організації та проведення внутрішнього аудиту (контролю); контролю за платоспроможністю, ліквідністю та прибутковістю професійних учасників фондового ринку й інші), внутрішні (здійснення боржником консервації, зупинення збиткових (нерентабельних) виробництв, які не впливають на здійснення основної діяльності боржника, репрофілювання виробництва, закриття нерентабельних виробництв, продаж короткострокових фінансових вкладень, надлишкових виробничих запасів, продукції та іншого майна, що не використовується в господарській діяльності, стягнення дебіторської заборгованості, укладення кредитного договору, модернізація виробництва, реорганізація банку за рішенням його власників шляхом перетворення та ін.).

Заходи запобігання банкрутству (неспроможності) можна визначити як сукупність передбачених законодавством організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних та інших способів впливу, які застосовуються як у межах провадження у справі про банкрутство (неспроможність), так і до порушення такого провадження, спрямованих на оздоровлення

фінансово-господарського становища боржника, відновлення його платоспроможності або врегулювання його боргів, запобігання порушенню провадження у справі про банкрутство (неспроможність), попередження виникнення фінансових труднощів і погашення вимог кредиторів.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Офіційний Вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 462.
2. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92 (частина 1). – Ст. 3248.
3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 59 – Ст. 2047.
4. Концепція Національної програми відродження села на 1995-2005 роки: Постанова Верховної Ради України від 04.02.1994 р. № 3924-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 23. – Ст. 163.
5. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.02.2012 р. № 104 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 13. – Ст. 483.
6. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 р.: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 р. № 1158 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 73. – Ст. 2715.
7. Про Державну програму приватизації: Закон України від 13.01.2012 р. № 4335-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 10. – Ст. 359.
8. Про концесії: Закон України від 16.07.1999 р. № 997-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 41. – Ст. 372.
9. Про молоко та молочні продукти: Закон України від 24.06.2004 р. № 1870-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 47. – Ст. 513.
10. Про дитяче харчування: Закон України від 14.09.2006 р. № 142-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 44. – Ст. 433.
11. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 р. № 232/ 94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 61. – Ст. 446.
12. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1877 // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 49. – Ст. 527.
13. Про схвалення Концепції реформування вугільної галузі: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.05.2008 р. № 737-р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 37. – Ст. 1244.
14. Юридический энциклопедический словарь / гл. ред. А. Я. Сухарев. – М.: Советская энциклопедия, 1984. – 415 с.
15. Про економічну самостійність Української РСР: Закон УРСР від 03.08.1990 р. № 142-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990. – № 34. – Ст. 499.
16. Про державну підтримку суднобудівної промисловості: Закон України від 23.12.1997 р. № 774/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 18. – Ст. 90.
17. Про розвиток літакобудівної промисловості: Закон України від 12.07.2001 р. № 2660-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 50. – Ст. 261.
18. Про стимулювання розвитку вичизняного машинобудування для агропромислового комплексу: Закон України від 07.02.2002 р. № 3023-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 24. – Ст. 167.
19. Про затвердження Концепції перебудови системи державних субсидій, що

надаються галузям національної економіки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.03.2003 р. № 182-р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 14. – Ст. 634.

20. Про затвердження Роз'яснень щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Роз'яснень щодо застосування класифікації кредитування бюджету : Наказ Державного казначейства України від 04.11.2004 р. № 194 // Баланс-Бюджет 2007. – №1.

21. Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету : Наказ Державного казначейства України від 25.11.2008 р. № 495 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 8. – Ст. 255.

22. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо квартальних розрахунків валового внутрішнього продукту виробничим методом : Наказ Держкомстату України від 14.01.2005р. № 13 // Українська інвестиційна газета. – 2005. – № 44.

23. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь / И. Х. Дворецкий ; зав. ред. А. И. Васильев. – [3-е изд.]. – М.: Русский язык, 1986. – 840 с.

24. Про особливості проведення санації підприємств агропромислового комп-

лексу: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.06.1998 р. № 922 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 24. – Ст. 890.

25. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31. – Ст. 440.

26. Степанов А. А. Хозяйственно-правовые средства предупреждения банкротства : дис... кандидата юрид. наук: 12.00.04 / А. А. Степанов. – Донецк, 2006. – 228 с.

27. Степанов А. А. Предупреждение банкротства в рамках производства по делу о банкротстве: Теория и практика : монография / А. А. Степанов. – К.: КНТ, 2008. – 312 с.

28. Бутирський А. А. Правове регулювання заходів щодо відновлення платоспроможності боржника : дис... кандидата юрид. наук: 12.00.04 / А. А. Бутирський. – К., 2007. – 200 с.

29. Радзивілюк В. В. Судова процедура санації : навч. посіб [для студ. вищ. навч. закл.] / В. В. Радзивілюк. – К.: Атіка, 2005. – 116 с.

30. Радзивілюк В. В. Санація як судова процедура банкрутства: порівняльно-правове дослідження : дис... кандидата юрид. наук: 12.00.04 / Радзивілюк В. В. – К., 2001. – 241с.

Радзивілюк В. В. Поняття, види та система заходів запобігання банкрутству (неспроможності)

У цій статті на основі використання різноманітних класифікаційних підстав наведено розгорнуту класифікацію заходів запобігання банкрутству (неспроможності), розроблено багаторівневу систему таких заходів, що можуть застосовуватися як до порушення провадження у справі про банкрутство (неспроможність) так і після такого порушення, запропоновано доктринальне визначення зазначених заходів.

Ключові слова: запобігання банкрутству (неспроможності), заходи запобігання банкрутству (неспроможності), боржник, кредитор, неплатоспроможність.

Радзивилюк В. В. Понятие, виды и система мер предупреждения банкротства (несостоятельности)

В этой статье на основании использования разнообразных классификационных оснований представлена развернутая классификация мер предупреждения банкротства (несостоятельности), разработана многоуровневая система мер предупреждения банкротства (несостоятельности), которые могут применяться как до возбуждения производства по делу о банкротстве (несостоятельности), так и после его возбуждения, предложено доктринальное определение названных мер.

Ключевые слова: предупреждение банкротства (несостоятельности), меры по предупреждению банкротства (несостоятельности), должник, кредитор, неплатежеспособность.

Стаття надійшла до редакції 17.06.2015